

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/74356>

Please be advised that this information was generated on 2021-10-26 and may be subject to change.

Signaleringen

Neutelings, R., Ummelen, N. & Maes, A. (red.), 2000. *Over de grenzen van de Taalbeheersing. Bijdragen over taal, tekst en communicatie gepresenteerd op het VIOT-congres van december 1999 aan de Technische Universiteit Delft.* Den Haag: Sdu. ISBN 9012089948. Prijs: 25,65 Euro (471 pp., plus cd-rom)

Wie niet in de gelegenheid was het meest recente VIOT-congres aan de TU Delft bij te wonen, kan zich desondanks een nauwgezette indruk vormen van de daar ontplooiende activiteiten. Dankzij de inspanningen van de auteurs, de redactie, de reviewers en de nieuwe uitgever van de VIOT-bundel, ligt er een fraai verzorgde uitgave met een vijftal thematische bijdragen, gevolgd door 34 bijdragen uit de congresstromen. In de thematische bijdragen – van de hand van Schellens, Pander Maat, Snoeck Henkemans, Hoeken en Elling – wordt gereflecteerd op de stand van zaken in het vakgebied, op verschillen en overeenkomsten tussen de deelgebieden en op de diverse manieren waarop het vakgebied aan de verschillende universiteiten wordt beoefend.

Opvallend is dat de aandacht daarbij vrijwel exclusief op de situatie in Nederland is gericht. Ook in de bijdragen uit de stromen wordt voor het overgrote deel gerapporteerd over werk dat door Nederlandse onderzoekers is gedaan. De lijst van auteurs geeft hetzelfde beeld: 5 auteurs werken deels of geheel in Vlaanderen, de overige 49 allemaal in Nederland. Zuid-

Afrika, waar het vak taalbeheersing de laatste jaren op ten minste twee universiteiten serieus wordt beoefend, ontbreekt geheel. Die eenzijdigheid op het punt van nationaliteit geeft de titel van de bundel, *Over de grenzen van de taalbeheersing*, een wat andere lading dan de redactie wellicht voor ogen heeft gestaan.

Opvallend is ook de stellingname van de redactie in de inleiding van de bundel over het 'einde van de taalbeheersing', het centrale thema van het congres waar deze bundel uit voortvloeide. Met recht wordt uit de geleverde bijdragen geconcludeerd dat de taalbeheersing anno 1999 gekenmerkt wordt door eenheid in verscheidenheid, en dat dat altijd al zo geweest is. Er is geen aanleiding om uit de huidige situatie sombere conclusies te trekken over de levenskansen van het vak of over de VIOT als vereniging van onderzoekers. De veelkleurigheid onder één en dezelfde koepel is eerder een eigentijds teken van gezondheid dan een aankondiging van een naderend roemloos uiteenvallen.

Wel blijkt eens te meer dat taalbeheersers met graagte grenzen overschrijden, of op zijn minst verkennen. Net als in de eerder verschenen VIOT-bundels het geval was, worden er ook nu raakvlakken gezocht en gevonden met andere disciplines als de taalkunde, de filosofie en de (cognitieve en sociale) psychologie. Ook *binnen* de taalbeheersing is er eerder sprake van schuivende panelen dan van als definitief bedoelde piketpaaljes. Het valt dan ook te billijken dat ervoor is gekozen de bijdragen niet te ordenen naar de stroom waarin de lezingen zijn gehouden (argumentatie & retorica, mondelinge communicatie en schriftelijke communicatie), maar ze, afgezien van de vijf thematische artikelen, in alfabetische volgorde op te nemen. Voor wie wil zien in welke congresstroom de bijdragen waren ingedeeld, is daartoe achterin het boek een kort overzicht opgenomen.

De bundel geeft zicht op een boeiend scala van onderwerpen waarmee heden-daagse taalbeheersers zich in onderzoek bezighouden. Zo zijn er bijdragen over moraliteit in kleuterconversaties, toespraken van koningin Beatrix (een aanrader voor Maxima?), taboe verklaarde standpunten, biotex-technieken in telefonische enquêtes, en oefeningen in software-handleidingen. Daarmee valt ook buiten het vakgebied, in de voorlichting aan aspirant-studenten bijvoorbeeld, duidelijk te maken dat de thema-keuzes in het taalbeheersingsonderzoek verder reiken dan wellicht wordt gesuggereerd door de letteren-context waarin het meestal wordt beoefend.

Het meest opmerkelijke deel van deze publicatie bevindt zich buiten de grenzen van het boek. Meegeleverd wordt een cd-rom *Herinnering VIOT99*, gemaakt door de sectie Technische Communicatie van de TU Delft. De cd bevat digitale versies van alle bijdragen uit de bundel in PDF-formaat, wat het onder meer mogelijk maakt om met grote snelheid door de hele bundel heen te zoeken naar woorden of namen die in de afzonderlijke bijdragen voor kunnen komen. Ook over het congres waaruit de bundel resulteerde, kan de lezer of liever gebruiker van de cd veel te weten komen. Zo is het complete programma opgenomen (inclusief abstracts van de 17 bijdragen die uiteindelijk niet in de bundel terecht zijn gekomen) en zijn er foto's van de sprekers en hun publiek te vinden. Helemaal vernieuwend zijn de video-fragmenten, waarmee de kijker niet alleen letterlijk een goed beeld kan krijgen van onder meer de thematische presentaties, maar ook het bijpassende geluid in zich kan opnemen. Ook voor de benodigde afspeler-software is gezorgd, net als voor de nieuwste versie van de software die nodig is om de tekstfiles te lezen. De cd vormt een mooie herinnering voor de deelnemers, en een extra aanmoediging voor taalbeheersers die er

niet bij waren om bij het volgende congres wel acte de présence te geven.

Carel Jansen

Sanders, Ewoud & Permentier, Ludo (2000). *Beeld van een taal*. Den Haag/Antwerpen: Sdu/Standaard. ISBN 905797052X. Prijs: fl. 25,-. (240 pp.)

Ter ere van de twintigste verjaardag van de Nederlandse Taalunie stelden Ewoud Sanders en Ludo Permentier dit jubileumboek samen: een soort Festschrift met 70 korte beschouwingen (columns en interviews) over taal van bekende en minder bekende meestal Nederlandse en Vlaamse taalgebruikers. Het polyperspectivisch portret wordt aangevuld met weetjes en citaatjes en talrijke foto's, die in hun eigen taal 'een zelfstandig verhaal over taal en over het Nederlands' brengen.

Door het grote aantal bijdragen komen in dit boek enorm veel thema's aan bod. Meest voor de hand liggende sprekers zijn mensen die werken met taal, zoals bijvoorbeeld de literator (onder andere de Iraanse Kader Abdolah), de taalkundige en de vertaler, maar ook minder bekende beroepen zoals de 'streektaalfunctionaris' zijn vertegenwoordigd. Ze vertellen over hun beroep of inzichten die dit beroep met zich meebrengt, maar ook – en dan vooral de literatoren – over daarvan onafhankelijke onderwerpen, zoals bijvoorbeeld het verdwijnen van de Tale Kanaans (Maarten 't Hart). Daarnaast wordt geschetst hoe de taal in bepaalde beroepen of verenigingen op een specifieke manier gebruikt wordt, niet alleen qua vorm en functie (het voor buitenstaanders dikwijls onbegrijpelijke jargon van onder andere wetenschap, restaurant of architectuur), maar ook op het gebied van de pragmatiek (zoals bij de advocaat en de hypnotiseur). Naast die